

16.12.2009

Dnro 2976/4/08

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

HOITOTAKUU EI TOTEUTUNUT KUOPION KAUPUNGIN HAMMASHUOLLOSSA/ VÅRDGARANTIN FÖRVERKLIGADES INTE INOM KUOPIO STADS TANDVÅRD

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 13.9.2008 päivätyssä kirjeessään Kuopion terveyskeskuksen menettelyä hammashoitoon pääsemisessä. Kertomansa mukaan hän ei ollut saanut tarpeellista hammashoitoa kuuden kuukauden kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista. Näin hänelle oli hänen mielestään tapahtunut kaksi kertaa.

Lisäksi Kantelija arvosteli sitä, että hänen mukaansa kaupungin internet-sivuilla annettiin virheellistä tietoa hoitotakuun toteutumisesta.

2

SELVITYS Kantelun johdosta Itä-Suomen lääninhallitus antoi 18.12.2008 lausunnon. Lausunnon liitteinä olivat Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan selvitys 5.11.2008, Kuopion terveyskeskuksen va. hammashuollon johtajan selvitys 24.10.2008 liitteineen ja jäljennökset Kantelijaa koskevista potilasasiakirjoista.

Koska saadun selvityksen perusteella näytti siltä, että Kuopion kaupungin terveyskeskus oli laiminlyönyt lakisääteisen velvollisuutensa järjestää Kantelijalle tarpeellinen hammashoito kansanterveystlain mukaisesti, pyysin 26.1.2009 Kuopion kaupunginhallitusta hankkimaan terveyskeskuksen selityksen ja antamaan sen johdosta oman lausunnon. Lausunnossa ja selityksessä pyysin erityisesti vastausta siihen, miksi Kantelijalle ei ollut järjestetty hoitoa hankkimalla sitä muilta palveluntuottajilta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annetun lain 4 §:n mukaisesti, kun terveyskeskus oli tietoinen siitä, että se ei itse kyennyt antamaan hänelle hoitoa säädetyissä enimmäisajoissa.

Kuopion kaupunginhallitus antoi pyytämäni lausunnon 30.3.2009. Lausunnossaan kaupunginhallitus viittasi kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen tulosyksikön päällikön, ylihammaslääkärin selitykseen 18.3.2009.

3

RATKAISU

Katson Kuopion kaupungin jättäneen lakisääteisen velvollisuutensa täyttämättä, koska se ei ensimmäisellä hoitokerralla järjestänyt Kantelijalle hammashoitoa kansanterveystlaissa säädetyissä enimmäisajoissa eikä hankkinut hänelle hoitoa muilta palveluntuottajilta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annetun lain mukaisesti, vaikka se oli tietoinen, että se ei voi antaa hänelle hoitoa säädetyissä enimmäisajoissa.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1

Kantelijan hammashoidon järjestäminen

3.1.1

Tapahtumat

Asiakirjoista käytettävissä olevan selvityksen perusteella Kantelijan hammashoidon tarve arvioitiin ja hänet asetettiin kiireettömän hoidon jonoon 9.6.2005. Hän pääsi ostopalveluna toteutettuun hammashoittoon 9.2.2006.

Seuraavan kerran Kantelijan hoidon tarve arvioitiin ja hänet asetettiin viisaudenhampaisiin liittyvien oireiden vuoksi jonoon 5.11.2007. Kantelijan ensimmäinen käynti oli suuhygienistillä 16.4.2008. Vastaanottokäynnillä Kantelijalta poistettiin hammaskiveä ja häntä ohjattiin huolelliseen hampaiden puhdistukseen. Kantelija pääsi hammaslääkärin vastaanotolle 5.6.2008, jolloin häneltä poistettiin kaksi oireilevaa viisaudenhammasta. Seuraavalla käynnillä 15.7.2008 hammaslääkäri teki Kantelijan hampaiston tarkastuksen ja korjasi purentaa. Hoitojakso saatiin päätökseen 11.9.2009.

3.1.2

Kuopion kaupungin selvitys

Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen ylihammaslääkäri katsoo selvityksessään 24.10.2008 ja selityksessään 18.3.2009, että hoitotakuu ei toteutunut Kantelijan kohdalla ensimmäisellä hoitokerralla. Ylihammaslääkäri toteaa, että suurten kaupunkien terveyskeskuksissa suun terveydenhoidon kysyntä ruuhkautui automaattisesti hoitotakuulainsäädännön tultua voimaan eikä Kuopio ollut poikkeus. Tästä syystä Kantelijan hammashoito ostettiin ostopalveluna yksityishammaslääkäriltä vuonna 2006.

Sen sijaan Ylihammaslääkäri katsoo, että hoitotakuu toteutui Kantelijan hoidossa toisella hoitokerralla. Ylihammaslääkäri toteaa, että Kantelijan ensimmäinen käynti oli suuhygienistillä 16.4.2008 ja että laissa ei de määritelty ammattiryhmää, jolle ensimmäinen hoitokäynti tulisi olla.

Ylihammaslääkärin mukaan kiireettömän hammashuollon jonotilanne on ilmoitettu 27.9.2007 lähtien kunkin kuukauden lopussa kaupungin internet-sivulla. Toukokuussa 2008 "Hoitotakuu toteutuu" -lausuma oli jätetty pois, mutta toteutuminen ilmeni kuitenkin taulukosta.

Ylihammaslääkäri toteaa, että hoitotakuu on vuodesta 2006 lähtien aidosti toteutunut. Kuopiossa ei ole laitettu keinotekoisesti tarkastusaikoja ajanvarauskirjoille siten, että jonot saataisiin lyhenemään. Hammaslääkärit ja syyhygienistit ovat voineet myös itse vaikuttaa siihen, kuinka paljon he kulloinkin pystyvät ottamaan uusia potilaita jonosta.

3.1.3

Kannanotto

Oikeusohjeet

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan kunnan tulee kansanterveystyöhön kuuluvana tehtävänä ylläpitää suun terveydenhuoltoa, johon sisältyy väestön suun terveyden edistäminen sekä kunnan asukkaiden suun sairauden tutkimus, ehkäisy ja hoito. Kunnan tulee myös järjestää kiireellinen suun terveydenhuolto potilaan asuinpaikasta riippumatta (14 §:n 1 mom. 10 kohta).

Lain 15 b §:n (855/2004) mukaan terveyskeskuksen tulee järjestää toimintansa siten, että potilas voi saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteyden terveyskeskukseen. Terveyskeskuksen ammattihenkilön tulee tehdä hoidon tarpeen arviointi viimeistään kolmantena arkipäivänä siitä, kun potilas otti yhteyden terveyskeskukseen, jollei arviota ole voitu tehdä ensimmäisen yhteydenoton aikana. Kiireelliseen hoitoon on kuitenkin päästävä välittömästi. Hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito tulee järjestää potilaan terveydentila ja sairauden ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa kuukaudessa siitä, kun hoidon tarve on arvioitu. Tämä kolmen kuukauden enimmäisaika voidaan ylittää suun terveydenhuollossa enintään kolmella kuukaudella, jos lääketieteellisistä, hoidollisista tai muista vastaavista perustelluista syistä hoidon antamista voidaan lykätä potilaan terveydentilan vaarantumatta. Jos terveyskeskus ei itse voi antaa hoitoa enimmäisajoissa, sen on järjestettävä hoito hankkimalla se muilta palveluntuottajilta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 4 §:n mukaisesti.

Hoitoon pääsyn toteuttamisesta ja alueellisesta yhteistyöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (jälj. asetus hoitoon pääsystä, 1019/2004) 4 §:n mukaan hoidon aloittamisesta päätettäessä tulee ottaa huomioon potilaan terveydentila, toimintakyky ja sairaus sekä niiden ennakoitavissa oleva kehitys. Jos kunta tai kuntayhtymä ei voi itse antaa tarvittavaa hoitoa kansanterveyslaissa tai erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) säädetyissä enimmäisajoissa, sen on viivytyksettä ja enimmäisaikojen puitteissa järjestettävä potilaalle mahdollisuus saada kyseessä oleva hoito muilta palveluntuottajilta yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa tai hankkimalla sopimukseen perustuen hoito muilta palveluntuottajilta.

Hoitotakuun toteutuminen ensimmäisellä hoitokerralla

Saadun selvityksen mukaan Kantelijan hammashoidon tarve arvioitiin ja hänet asetettiin kiireettömän hoidon jonoon 9.6.2005. Hän pääsi ostopalveluna toteutettuun hammashoittoon kuitenkin vasta 9.2.2006.

Lain mukaan hänelle olisi tullut järjestää hoidon tarpeen arvioinnissa 9.6.2005 hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito hänen terveydentilansa ja sairautensa ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa kuukaudessa siitä, kun hoidon tarve on arvioitu. Tämä kolmen kuukauden enimmäisaika voidaan ylittää suun terveydenhuollossa enintään kolmella kuukaudella, jos lääketieteellisistä,

hoidollisista tai muista vastaavista perustelluista syistä hoidon antamista voidaan lykätä potilaan terveydentilan vaarantumatta. Kantelijan hoito olisi siten tullut järjestää viimeistään 9.12.2005 mennessä edellyttäen, että hänen hoitoaan voitiin hänen terveydentilansa vaarantumatta lykätä tuohon ajankohtaan saakka.

Terveyskeskus ei kuitenkaan järjestänyt Kantelijan hoitoa kansanterveyslaissa säädetyissä enimmäisajoissa. Se ei myöskään viivytyksettä ja enimmäisaikojen puitteissa järjestänyt hänelle mahdollisuutta saada hoitoa muilta palveluntuottajilta yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa tai hankkimalla sopimukseen perustuen hoito muilta palveluntuottajilta.

Katson Kuopion kaupungin menetelleen Kantelijan hoidossa ensimmäisellä hoitokerralla lainvastaisesti ja lakisääteistä velvollisuuttaan laiminlyöden.

Hoitotakuun toteutuminen toisella hoitokerralla

Toisella hoitokerralla Kantelijan hoidon tarve arvioitiin ja hänet asetettiin viisaudenhampaisiin liittyvien oireiden vuoksi jonoon 5.11.2007. Hänen ensimmäinen käyntinsä oli suuhygienistillä 16.4.2008. Laissa ei ole määritelty ammattiryhmää, jolle ensimmäinen hoitokäynti tulisi olla. Kantelija pääsi hammaslääkärin vastaanotolle 5.6.2008, jolloin häneltä poistettiin kaksi oireilevaa viisaudenhammasta. Seuraavalla käynnillä 15.7.2008 hammaslääkäri teki Kantelijan hampaiston tarkastuksen ja korjasi purentaa. Hoitajakso saatiin päätökseen 11.9.2009.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira) saatujen tietojen mukaan kansanterveyslain 15 b §:ää on yleisesti tulkittu suun terveydenhuollon palveluissa siten, että hoidon tarpeen arviointiin perustuva hoito on aloitettava kuuden kuukauden aikana. Tämän mukaisesti myös hoitoon pääsystä annetun asetuksen 6 §:n perusteella kerättävissä, hoitoon pääsyn toteutumista koskevissa seurantatiedoissa tarkastellaan ainoastaan ensimmäiselle hoitokerralle pääsemisen odotusaikoja.

Valviran mukaan kyseinen tulkinta on osoittautunut ongelmalliseksi erityisesti suun terveydenhuollossa, jossa tarpeelliseksi todetun hoidon toteuttaminen edellyttää yleensä useita hoitokäyntejä käsittävää hoitajaksoa. Hoitokertojen välit voivat olla pitkiä ja hoitajakson kokonaiskesto voi muodostua hyvinkin pitkäksi.

Asiakirjoista saadun selvityksen Kantelijan hoito aloitettiin toisella hoitokerralla kuuden kuukauden kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista. En ole voinut tämän vuoksi todeta hänen hoitonsa järjestämisessä Kuopion terveyskeskuksessa menetellyn lainvastaisesti tai velvollisuuksia laiminlyöden. Totean kuitenkin, että hoidon loppuun saattaminen kesti kauan. Käsitykseni on, että Kantelijan yksilöllinen hoidon tarve otettiin kuitenkin odotusaikana asianmukaisesti huomioon, koska saadun selvityksen mukaan hoidon loppuun saattamista voitiin lykätä Kantelijan terveydentilan vaarantumatta.

3.2

Muut kantelussa esitetyt asiat

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että tältä osin asiassa ei ole tältä osin menetelty lainvastaisesti.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1.3 esittämäni käsityksen menettelyn lainvastaisuudesta Kuopion kaupunginhallituksen sekä sosiaali- ja terveyskeskuksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän niille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kirjeen liitteet palautetaan ohessa.